

3,69

EDI total

PREDLOG PRIMENE PROPORCIONALNOG SISTEMA SA 26 IZBORNIH JEDINICA (PREDLAGAČ: PREDRAG MLADENOVIĆ)

EDI je indeks demokratičnosti izbornih sistema. Koristi se za procenu kvaliteta predloza izbornih sistema koje predlažu političke stranke, stručna javnost i civilno društvo u Srbiji.

NIVO DEMOKRATIČNOSTI

4-5 VISOK

3-4 ZADOVOLJAVAJUĆI

2-3 SREDNJI

1-2 NIZAK

0-1 VEOMA NIZAK

Opis izbornog sistema: Sistem predviđa postojanje 26 izbornih jedinica – 24 okruga van teritorije Kosova, grad Beograd i Kosovo kao zasebne jedinice. Na teritoriji Kosova biralo bi se 4 poslanika, dok Beograd i ostatak Srbije bira 188 (ukupno 192 poslanika). Svaka izborna jedinica bira broj poslanika koji je u skladu sa brojem stanovnika, pri čemu jedan mandat dolazi otprilike na svakih 36.000 stanovnika koji žive u izbornoj jedinici. U ovom sistemu birač ima onoliko glasova koliko poslanika bira u svojoj izbornoj jedinici i dodeljuje svoje glasove kandidatima na listama stranaka. Na ovaj način dolazi do personalizacije sistema jer se mandati dodeljuju kandidatima koji su dobili najviše glasova. Takođe, birači se mogu opredeliti da svoje glasove daju kandidatima sa više lista – na primer u izbornoj jedinici koja daje 6 poslanika, birač može da glasa za 6 kandidata sa iste liste ili pak da dodeli svoje glasove kandidatima sa različitih lista (npr. za 3 kandidata sa jedne od lista i po jednog kandidata sa tri druge liste).

Teritorijalna zastupljenost Srbije u parlamentu: Predragov predlog daje visok stepen teritorijalne zastupljenosti na nivou okruga, čime se rešava 15-godišnji problem nedovoljne zastupljenosti okruga (samo tri okruga su bili na standardu zastupljenosti u ovom periodu). Dodeljivanje broja mandata prema broju stanovnika uvodi značajan stepen ravnopravnosti između okruga. Ipak, predlog bi trebalo unaprediti za teritoriju grada Beograda. Naime, u slučaju dosledne primene ovog predloga, glasači u Beogradu bi morali da zaokružuju preko 50 kandidata prilikom izbora, što je svakako nepraktično. Vredelo bi razmisliti da se Beograd подели na 5-10 izbornih jedinica kako bi se omogućilo lakše glasanje i izbor kandidata glasačima. Predrag je predvideo da kandidati moraju imati minimum 12 meseci prebivalište u izbornoj jedinici pre dana održavanja izbora.

Prisustvo predstavnika nacionalnih manjina u parlamentu: Broj izbornih jedinica obezbeđuje solidnu zastupljenost manjina. Ipak, neki okruzi su teritorijalno formirani upravo tako da pripadnici nacionalnih manjina ne čine većinu (npr. Raški okrug kojem pripada Novi Pazar). U tom smislu, ne bi bilo loše dopuniti ovaj predlog sa uvođenjem prirodnog praga na nivou izbornih jedinica za manjinske liste. Bez prirodnog praga postoji opasnost da se pripadnici posebno mađarske i albanske manjine isključe iz parlamentarnog života usled načina na koji su teritorijalno definisani okruzi u kojem žive pripadnici ovih manjina. Sa druge strane, predlog u formi koju je Predrag ponudio, svakako sprečava zloupotrebu manjinskih lista jer praktično nema posebnog statusa lista manjina u odnosu na druge liste.

Prisustvo manje zastupljenog pola u parlamentu: Predrag predviđa da minimum trećinu kandidata na listama moraju da čine predstavnici manje zastupljenog pola. Time što građani sami zaokružuju kandidate na tim listama, uvodi se značajna komponenta personalizacije, ali se ne obezbeđuju sigurna mesta za oba pola u parlamentu. Svakako da bi ovaj predlog mogao da obezbedi da ženski politički aktivizam dobije značajan podsticaj, jer bi kandidatice imale priliku da kreiraju svoje kampanje koje bi imale jasnu agendu ženskih prava. Izborom ovih kandidatica, ženska politička agenda bi dobila svoj realni glas u parlamentu i ne bi bila sputana partijskim odlukama kao u sadašnjem sistemu.

Odgovornost poslanika u odnosu na građane: Teritorijalno manje izborne jedinice i sistem neposrednog glasanja za poslaničke kandidate obezbeđuje direktnu vezu između narodnih poslanika i birača. Ovo je značajan element odgovornosti izabranih poslanika prema svojim biračima. Predrag takođe predviđa obavezu neposrednog razgovora sa biračima najmanje jedan dan nedeljno, u trajanju od najmanje 4 sata, u vidu pojedinačnih ili grupnih razgovora.

UKUPNA OCENA: Snaga ovog predloga jesu svakako daleko bolja teritorijalna zastupljenost i značajno uvećana odgovornost poslanika prema biračima. Personalizacija koja se dobija ovim predlogom je značajna, a strankama se i dalje ostavlja da predlažu svoje kandidate. Sigurno je da bi ovakav sistem mogao da doprinese i razvoju stranačkih infrastruktura i kvaliteta kandidata. Sa druge strane, sam način izbora bi u prvo vreme verovatno umanjio broj žena u parlamentu. Takođe, nedostatak prirodnog praga za liste manjina, može da umajni prisustvo nacionalnih manjina u parlamentu, a gotovo onemogućava prisustvo Roma i drugih manjina koje nisu koncentrisane na jednoj teritoriji. Eksperti NKDa smatraju da ovakav predlog ima značajne kvalitete koji bi mogli postati predmet kompromisa između interesa građana i partija u Srbiji.